

Didžioji antis

Didžioji antis – bene vienintelė rūšis, kuriai skirta tiek daug globos ir apsaugos priemonių. Daugelį dešimtmečių Lietuvoje buvo daromos dirbtinės lizdavietės (pinamos iš karklų ir nendrių), žiemą antys lesinamos. Kaip jokia kita rūšis, jos buvo veisiamos fermose ir išleidžiamos į laisvę. Kai kuriais metais į laisvę būdavo išleidžiama po 20–30 tūkst. taip išaugintų ančių. Atlikus jų prisitaikymo prie aplinkos tyrimus nustatyta, kad nelaisvėje išperintos ir užaugintos antys žiemoti išskrisdavo net į Vokietiją, Olandiją ir Prancūziją. Europoje gausu didžiųjų ančių, turinčių spalvinius plunksnų pakitimus, tačiau Lietuvoje tokių pasitaiko retai. Jos laikomos nevisavertėmis ir medžiojamos.

Didžiosios anties svoris svyruoja tarp 700 ir 1500 gramų. Jos ilgis siekia iki 58 cm. Skrisdama pasiekia iki 110 km/val. greitį.

Patelės rusvomis plunksnomis, nugaros plunksnos ryškiai rudais pakraščiais, kurie sukuria savotišką raštą. Viršugalvis tamsesnis, galvos šonai šviesūs, už akies tamsi juostelė. Snapas oranžinis, dažnai didelę jo paviršiaus dalį užima rusvas ar juosvas netaisyklingas raštas. Kojos oranžinės, kaip ir patino. Tiek patelės, tiek patinų sparnuose yra mėlyni žvilgantys veidrodėliai. Gaigalas puikuoja ryškiu vestuviniu rūbu, kurį nešioja nuo rudens iki gegužės pabaigos. Jo galva ir kaklas ryškiai žali, žvilgantys, kaklą puošia siauras baltas žiedas. Krūtinė ir nugaros viršus ryškiai rudi ar kaštoniniai, šonai ir pilvas pilkai balsvi. Pauodegys juodas. Gaigalų antuodegyje yra 2–4 mažos užriestos plunksnelės. Snapas žalsvai geltonas, vienspalvis. Vasaros pradžioje gaigalai išsišeria ir iki rudens būna panašūs į pateles. Tuo metu juos atskirti galima tik pagal ryškesnes snapo, galvos ir krūtinės spalvas.

Didžiosios antys turi apie 10.000 pūkinių ir dengiamųjų plunksnų, kurios jas saugo nuo drėgmės ir šalčio. Jos nuolat jas prižiūri, snapu sutepdamos riebalais, paimtais iš specialios liaukos virš uodegos.

Didžiosios anties kvaksėjimas ypač girdimas ją pabaidžius. Žiemos pabaigoje patinai ima plonai, spiegiančiai švilpsėti. Skrendančių didžiųjų ančių sparnai „švilpia“, todėl jas galima atpažinti net tamsoje.

Lietuvoje galima pastebėti visuose vandens telkiniuose, ypač nedideliuose ežeruose, tvenkiniuose su gausia augmenija, upių delse. Gali perėti drėgnuose miškuose ar miestų vandens telkiniuose. Žiemoti lieka neužšalanciose upių atkarpose, pašildyto vandens išleidimo vietose. Prieš 50 metų Lietuvoje gyveno apie ketvirtis milijono didžiųjų ančių, dabar jų yra apie 50–60 tūkst. Žiemoja apie 3–4 tūkst.

Susiporuoja šie paukščiai žiemovietėse. Tuo metu galima stebėti labai gražius jų tuoktuvinius žaidimus, lydimus patinų švilpsėjimų ir vandens taškymo. Į perimvietes sugrįžta anksti, dažnai ledui tirpstant. Patelės peri vieną kartą metuose. Nuo 7 iki 16 kiaušinių. Tuo metu poros laikosi atskirai. Šiaip, patelei padėjus pirmuosius kiaušinius, juo labiau pradėjus perėti, patinai palengva pasitraukia ir susiburia į atskirus pulkelius. Lizdus suka dažniausiai ant žemės, ant kupstų, plaukiojančiose salelėse. Kartais peri senuose varnų lizduose, pelėdų inkiluose, pastatuose, net ant stogų. Kiaušinius patelė deda į duobutę. Vėliau nuo pilvo ir krūtinės ji pripeša pūkų ir prieš skrisdama maitintis jais pridengia dėtį. Dėti pradeda anksti, kartais net kovo mėn. Dėtis būna 10–12 kiaušinių. Vidutiniškai po 24 d. išsiritę jaunikliai greitai palieka lizdą ir seka paskui motiną. Po 8 sav. jie jau skrenda. Maži ančiukai labai vikrūs, gerai nardo ir taip apsaugo nuo priešų. Lietuvoje perinti populiacija stabili. Populiacijos dydis: apie 70000 - 130000 perinčių porų.

Didžiosios anties priešai – vištvanagis ir sakalas keleivis. Perinčias pateles gali sudraskyti lapės, mangutai, katės, audinės. Dėtis dažnai sunaikina varniniai paukščiai, ypač krankliai ir pilkosios varnos.

Gamtoje didžioji antis išgyvena iki 15 metų amžiaus. Žmonių prižiūrimos gali ir 40 metų sulaukti. Didžiosios anties pagrindinis maistas yra augalines kilmės. Ji mėgsta sėklas, vaisius ir vandens augmeniją. Taip pat mielai lesa buožgalvius, varlytės, vabzdžius, mažas žuvytės, kirmėles ir kitus vandens gyvius. Miesto antys mielai ima duona ir virtuvės atliekas. Ieškodamos maistą jos nardo po vandeniu.